

ESAMO DARBŲ ATSKYRIMO PROBLEMATIKĄ ILIUSTRUOJANČIŲ ATVEJŲ APRAŠYMAS

Valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti, kokiems darbams koks leidimas reikalingas. Gavus leidimą vienos rūšies darbams, jie vykdo ir kitus sumanymui įgyvendinti reikalingus darbus, nors pagal esamą teisinį reguliavimą jiems turėtų būti rengiamas kitokios sudėties projektas ir išduodamas visai kitos institucijos leidimas. Taigi, dalis darbų tampa savavališkais. Esamas darbų atskyrimas yra nepakankamai aiškus ir administracinius sprendimus priimančioms atsakingiems specialistams.

Atvejis A

Tvarkybos, statybos, tvarkomųjų paveldosaugos darbų ir tvarkomųjų statybos darbų sąvokos painiojamos tarpusavyje, nesant aiškių apibrėžimų ir skirties kriterijų taikomos skirtingai. Iliustruojantis pavyzdys galėtų būti Gedimino kalno tvarkymo darbai ir jų projektavimas. Nors objektas svarbus ir būtinų intervencijų rizikingumas didelis, vadovaujantis tvarkybos sąvoka ir jos darbų rūšimis, aprašytomis poįstatyminiuose teisės aktuose, skirtingi proceso dalyviai laikėsi pozicijos, jog kultūros paveldo vertybėje ir jos teritorijoje galimi tik paveldosaugos tvarkomieji darbai, kuriems projektai rengiami vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ) ir laikantis paveldo tvarkybos reglamentuose (toliau – PTR) numatytų procedūrų, atmetant esminių reikalavimų atitiktį patvirtinančių ekspertizių privalomumą ir statybos leidimo, kurį išduodant, privalomas ne tik Departamento, bet ir kitų sričių tikrinančių subjektų derinimas. Departamento padalinys neturėdamas kompetencijos ir atsakomybės spręsti dėl mechaninio atsparumo ir pastovumo reikalavimo išpildymo ir užtikrinimo, išdavė leidimą didelių statybinio pobūdžio intervencijų darbams, pakankamu dokumentu laikydama paveldosauginę ekspertizę, kurioje tik patvirtinama ar projekto sudėtis atitinka reikalavimus, tačiau neatliekami parinktus sprendinius patikrinantys skaičiavimai.

Atvejis B

Valdytojas kreipėsi į Departamentą dėl paveldosaugos tvarkomųjų darbų leidimo restauruoti kultūros paveldo objektą išdavimo. Projektiniais sprendiniais buvo numatyta pristatyti papildomus aukštus virš išlikusio pastato rūsio. Pradėjus darbus pagal išduotą leidimą Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (toliau – VTPSI) atliko patikrinimą, kurio metu buvo surašytas savavališkos statybos aktas dėl pastato - kiemo rūsio, esančio pastatų komplekse Klaipėdos g. 9, Vilniuje, savavališkos statybos (statinio rekonstravimo), privalomasis nurodymas nevykdyti jokių statinio ar jo dalies statybos darbų bei privalomasis nurodymas pašalinti savavališkos statybos padarinius. 2022-08-17 Statytojas kreipėsi su ieškiniu į Vilniaus miesto apylinkės teismą, prašydamas panaikinti VTPSI surašytus minėtus privalomuosius nurodymus. Statytojas ieškinyje laikėsi pozicijos, kad savavališkos statybos akte nurodytiems darbams pakanka Departamento išduoto leidimo atlikti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbus ir Statybos įstatymo normos dėl statybą leidžiančio dokumento privalomumo netaikomos, o VTPSI konstatuodama savavališką statybą peržengė savo kompetencijos ribas, nes neturėjo pagrindo tikrinti ir kontroliuoti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbų. Pirmosios instancijos teismas nesutiko su ieškovo argumentais ir paliko VTPSI privalomuosius nurodymus galioti. Apeliacinis teismas paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

Atvejis C

Valstybės saugomame namų komplekse projektuoti stogo ir fasado tvarkymo darbai. Vertingoji savybė buvo stogo dangos tipas ir konstrukcijos bei fasado sprendimo visuma, todėl parengtas paveldosaugos tvarkomųjų darbų projektas leidimui gauti. Atsakingo Departamento

teritorinio padalinio specialistai pareikalavo lietvamzdžių pakeitimo ir sniego gaudyklių įrengimo darbus perkelti į atskirą statybos tvarkomųjų darbų projektą ir tam gauti statybos leidimą.

Atvejais, kai objekto sutvarkymui reikalingi kompleksiniai paveldosaugos tvarkomieji ir statybos tvarkomieji darbai, pagal galiojantį teisinį reguliavimą yra reikalingi 2 leidimai, juos gauti galima tik vieną paskui kitą, nes tvarkybos darbų leidimą privaloma teikti su prašymu išduoti statybos darbų leidimą. Atitinkamai vienam objektui reikalingi dveji, skirtingomis informacinėmis sistemomis naudojantis išduodami, reikalavimai - tvarkybos darbų sąlygos ir specialieji paveldosaugos reikalavimai, kurių formos yra beveik identiškos, turinys tapatus, o skiriasi tik įrašomos informacijos eiliškumas. Tvarkybos darbų leidimą išdavę Departamento teritorinio padalinio specialistai, vėliau derina ir statybos tvarkomųjų darbų dalį, vietoj to, kad patikrintų viską vienu kartu ir galėtų įvertinti darbų galimą poveikį objektui.

Statybos tvarkomųjų darbų leidimo išdavime dalyvauja ir Departamento teritorinio padalinio specialistai ir savivaldybės paveldosaugos specialistai, vadinasi, paveldosauginiu požiūriu tikrina du tų pačių kompetencijų subjektai (dubliavimas), išskyrus atvejus, kai objektas yra paskelbtas savivaldybės saugomu (tokių pastatų Lietuvoje yra 111 vnt.).

Atkreiptinas dėmesys, kad aprašytas atvejis puikiai iliustruoja ir problemą dėl selektyvaus reikalavimų taikymo (šiuo atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomuosius darbus buvo reikalaujama atskirti ir tvarkybos leidimas išduotas tik likusiems tvarkomiesiems paveldosaugos, o kitu atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomieji darbai jau buvo priskiriami paveldosaugos tvarkomiesiems darbams ir jiems išduotas tvarkybos darbų leidimas).